

A munkavállalók rugalmas biztonságra vágnak

Az Európai Szakoktatási és Szakképzési Kreditrendszer (ECVET) bevezetését egy valós társadalmi igény teszi időszerűvé, hiszen a mai gyorsan változó gazdaságban a rugalmas biztonság (angolul: *flexicurity*) elengedhetetlen a munkavállalók számára. Mit is jelent ez a gyakorlatban? A munkavállaló vállalja az egész életén át tartó tanulás kihívásait, annak érdekében, hogy ha nem is tudja a munkahelyét megtartani (rajta kívül álló okok miatt), de az ott megszerzett munkatapasztalataival könnyen elhelyezkedhessen újra. Ehhez van szüksége egy olyan validációs rendszerre, amely elismeri a tapasztalati úton szerzett tudást is, és olyan tudásegységeket, kompetenciákat is képes lehet elismerni, amelyek egy teljes képzéshez viszonyítva kisebb egységeket jelentenek.

Életünk során megszámlálhatatlanul sok tanulási eredményt (*learning outcomes*) szerzünk meg formális, non-formális, informális úton. Vegyük például a kommunikációt a családban, az iskolában, meg az élet sok egyéb színterén, amely végső soron egy informális úton szerzett *soft skill*, mely a munkahelyi interjúknál döntő jelentőséggel bír, majd csiszolódik, fejlődik a munkakapcsolatok során. A kommunikációs készség mint tanulási eredmény elismerése közvetlenül megtörténik, amikor a munkavállaló megkapja a vágyott állást. Ezt hívják társadalmi elismerésnek, de a formális elismerés, a validáció mást jelent, ott egy eljárásról van szó. Tehát nem minden tanulási eredmény ismerhető el ilyen nyilvánvalóan. A tanulási eredmények, amiket egy tanulási folyamat végén képesek vagyunk készség szinten alkalmazni, sok esetben olyan elaprózottak, hogy képtelenség volna őket egyesével elismertetni. Vegyük például a homokozó kisgyermeket, akinek szüksége van mind statikai ismeretekre, hogy az alagút ne omoljon be, mind anyagismeretre, hogy a helyes homok-víz aránynak köszönhetően a torony ne dőljön le, de hasznos, ha ismeri az ár-apály jelenséget is, hogy a várát ne mossa el a víz, és akkor még nem beszéltünk a frusztrációkezelési *soft skill*ről, hogy próbálkozásait ne adja fel. Ez a sok apró tanulási eredmény alkot egy tanulási egységet, amikor azt állítjuk, hogy ez a kisgyerek tud homokvárat építeni.

A tanulási egységek már jól mérhetőek, elismerhetőek, ezáltal beszámíthatóak egy új környezetben is. A fenti példából kiindulva, a homokvárat építeni tudó kisgyermek ugyanezt az építményt képes só-liszt gyurmából is elkészíteni a konyhaasztalon: tehát képes statikai, anyagismereti, és frusztrációkezelési tudását transzferálni (ár-apály jelenséggel valószínűleg nem kell megküzdenie). Pontosan ezt a transzfert, átvihetőséget támogatja az ECVET rendszere. A jó hír az, hogy ez a rendszer a képzési utak rugalmasabbá tételével, és ezáltal a párhuzamos képzések kiküszöbölésével végső soron jelentős gazdasági megtakarítással is jár társadalmi szinten. A munkavállaló szintjén egyértelmű a képlet, mindenképpen nyer vele, hiszen a párhuzamos képzések kiküszöbölésével a képzési utak lerövidülnek, így előbb munkába állhat. Az egyik munkahelyen megszerzett szakmai gyakorlatát elismertetve, új munkahely keresése esetén előbbre léphet, így nyújthat az ECVET rugalmas biztonságot.

Ma az ECVET rendszerének kiépítése változó szinteken van tagországoként. Jellemző módon a Leonardo mobilitási gyakorlatok az ECVET kidolgozásának, tesztelésének legelső terepei. Erre már több hazai példát is látunk, hiszen az ECVET mint nemzeti prioritás is megjelenik a Leonardo mobilitási pályázatok kiírásában. Az *Athéné Idegenforgalmi, Informatikai és Üzletemberképző Szakközépiskola* ECVET-jellegű projektjéről és a további tapasztalokról kérdeztem Tót Éva oktatáskutatót.

Hogyan és miért fogott hozzá az iskola a feladathoz, milyen intézményi igényekre adott választ a projekt?

Egyelőre a nemzetközi és a hazai projektek esetében is azt látom, hogy az intézmények azért mozdulnak rá az ECVET pályázatokra, mert semmi újból nem akarnak kimaradni, és érzik, hogy ez egy új trend, ráadásul támogatás is jut hozzá, ami azért fontos, mert elsődlegesnek azt tartják, hogy a diákjaik eljuthassanak külföldi szakmai gyakorlatra. Ennek nagyon komoly előnyeit érzékelik. Egyrészt a kiutazó diákjaik nyelvtudásának szintje érzékelhetően nő, a külföldi tapasztalatok után más szakmai tárgyakban is jobban teljesítenek, és az iskola meggyőződése, hogy a leendő munkaadók is értékelni fogják, hogy egy diák már rendelkezik ilyen tapasztalattal. Az *Athéné szakképző iskola* esetében jól kimunkált és évek óta működő rendszer, hogy a belső pályázat során kiválasztott diákok 8 hetes külföldi gyakorlaton török vagy ír szállodákban dolgoznak nyári gyakorlatként. Az ottani szakemberek adnak írott értékelést, lényegében ez alapján kapnak a diákok itthon osztályzatot, Europass mobilitási igazolványt, és mivel az elismerés teljes mértékben az iskola hatásköre, beszámítják nyári gyakorlatként a külföldön töltött időt. A szakmai tárgyakba vagy a záróvizsgába történő beszámítás azonban nem kivitelezhető, hiába szereztek ismereteket külföldön pl. a szállodaismeret tárgy ismeretköréből, mivel az OKJ záróvizsga jelenleg olyan komplex vizsga, amely erre nem kínál lehetőséget. Az iskola tanárai a pályázat kapcsán kezdtek ismerkedni az ECVET fogalmával, a megközelítés lényegével, és mivel kevés támogatás állt rendelkezésükre, „saját kútfőből” dolgoztak.

Az iskola tehát ugyan kevésbé tudatosan az ECVET, de feltétlenül tudatosan a fenntartható, minőségi mobilitás irányába törekszik. Mennyire körvonalazódott igény ez a többi hazai Leonardo mobilitási projektnél?

Ma már egyre több iskola kapcsolódik be a nemzetközi együttműködésbe és küld diákokat külföldi partnerintézményekbe. Minden iskola végigjár egy utat ezeknek a programoknak az előkészítése és szervezése során, és sokféle tapasztalatot szerez. A tudatosság és a tervszerűség szintje évről évre nő. Az ECVET hozzáadott értéke, hogy az elismerés dokumentálásával formálisan is megjeleníti a más országban vagy más tanulási közegben, például egy cégnél megszerzett szakmai tudást. Ezt azonban csak olyan mobilitási előélettel, tapasztalatokkal rendelkező iskolákban lehet megvalósítani, ahol stabil, kipróbált partnerek vannak, kiépült a bizalom egy adott szintje, és képesek együtt kidolgozni azt a tervet, amely szerint a tanulóik meghatározott tanulási eredményeket érnek majd el a mobilitás során. Éppen ezért első mobilitási programjukat szervező iskoláknak az ECVET eszközökkel megvalósítandó program aligha ajánlható. Jelenleg persze a mobilitási tapasztalatokkal rendelkező iskolákban is egy alkalmazkodási folyamat zajlik, igyekeznek az ECVET lényegét megérteni, de nyilvánvalóan tűnik, hogy egyelőre a tanulási folyamat elején tartunk. Az ECVET egyik fontos eleme, hogy az együttműködő (hazai és külföldi) képzőintézmények áttekintik egymás képzési programját, hogy meg tudják fogalmazni azt a tanulási egységet, amely a mobilitási program magját alkotja. A *Gundel szakképző iskola* például egy olyan projektben vett részt, amelynek során 8 ország pincér és szakács képzését vetették egybe, keresve a közös és az eltérő pontokat. Ez az áttekintés is komoly ismereteket adott az iskolának, ami alapján a saját képzésére is némileg másképp tekint (noha a projektnek nem volt célja a mobilitás megszervezése). Ugyancsak az összehasonlítás volt a tárgya a GYEMSI/ETI részvételével szerveződött MAPINE projektnek, amely a német, olasz és magyar masszörképzési rendszert vetette egybe, annak a hosszú távú elgondolásnak a részeként, hogy az érintett országok diákjai majd a partnerországokban folyó képzés erősségeiből profitálhatnak külföldi gyakorlatok, részképzések formájában. Több, hazai szereplőkkel lezajlott projektben megtették tehát ezt az első lépést.

Hol tart az erről való gondolkodás Európában? Milyen külföldi tapasztalatokra építhet a hazai pályázó?

Az uniós tagországok zömében is hasonló a helyzet. Szeptemberben egy kísérleti nagyprojekt szereplőivel Franciaországban folytatott beszélgetés során is az derült ki, hogy az ECVET eszközrendszerének kipróbálása rengeteg problémát a felszínre hozott (épp ez volt amúgy a funkciója). Feltárultak az intézményes, szabályozási és érdekeltségbeli akadályok. A kormányzati döntéshozók egyelőre Franciaországban is csak kószolják az ECVET-et, és nem látják át olyan mélységben ezt az új kezdeményezést, hogy hosszú távra szóló szakpolitikai döntéseket merjenek hozni. Persze nem is kapkodnak, hagynak időt arra, hogy kiforrjon az eszközfejlesztés, és a fontos szereplők mindannyian megértsék az ECVET által kínált lehetőségeket, azok gyakorlati hasznát. Annak ott komoly hagyománya van, hogy egy új elgondolás bevezetésekor széles körben „érzékenyítés” folyik és konzultációk sora zajlik a potenciális érdekeltekkel (pl. kamarákkal, munkaadókkal).

Ön oktatáskutatóként tagja a nemzeti ECVET szakértői hálózatnak. Miben látja a hálózat jelentőségét?

Egy olyan műhely jött létre az elmúlt fél évben tartott öt találkozó eredményeképpen, ahol a sokféle közegekből (iskolából, kamarából, minisztériumból, kutatóintézetből, szakmai tanácsadói körből) érkezett szakembereknek módjuk volt közösen ismerkedni, vitázni az ECVET hazai alkalmazhatóságáról. Mindenképpen kell egy olyan pont, ahol a tapasztalatok összegyűlnek, és szükség van olyan szereplőkre, akik egyfajta tudatos „ágensei” a megvalósításnak. Ez a kör is megfogalmazta, hogy nem szabadna elszakítani egymástól azokat az eszközfejlesztéseket, amelyek tartalmilag összekapcsolódnak. Jelenleg sajnos elkülönült, egymással nem érintkező, nem kommunikáló projektekben zajlik az MKKR, a validációs eljárás és az ECVET fejlesztése – pedig ezek az eszközök ugyanazokat a célokat szolgálják, és társadalmi bemutatásuk, elfogadtatásuk sem nagyon lehetséges külön-külön. A hálózatba szervezett szakértők sokféle vihetik ezeknek a szakmai vitáknak a tanulságait.

Tehát elindult a hazai fejlesztő és ismeretterjesztő munka is. Milyen irányba kell elmozdulnunk, hogy a fejlesztés valóban az átjárhatóságot és végső soron a munkavállalók rugalmas biztonságát szolgálja?

Mindenekelőtt nem szabad valamilyen megfelelési kényszertől vezérelve sűrgetni a dolgokat. Az ECVET alap gondolata világos, egyszerűen megfogalmazható, de a működésmód részleteiben való megértése nem egyszerű feladat, nem is beszélve arról, hogy az ECVET ma sem tekinthető késznek, egyelőre a kísérlet, a bevezetés első stádiumában tart, kidolgozói is úgy vélik, a tapasztalatok kísérleti projektek alapján még alakulnak, finomításra kerülnek az eszközök. Ebbe a munkába persze érdemes bekapcsolódnunk, minél több gyakorlati szakembert bevonnunk, további fórumokat teremteni és a viták eredményét érthető formában közzétenni. Mindenképpen a hazai igényeket kell szem előtt tartani, és megkísérelni ezeket érthetően megfogalmazni. ●

LUKÁCS JULIANNA